

nermi dall' esporre apprezzamenti personali. Escursioni nel campo puramente politico tanto meno ho voluto farne, essendo estranee al mio argomento. Ho solo cercato di narrare i fatti nel modo e nell'ordine cronologico con cui si sono svolti, attingendo alle fonti più sicure che potei consultare. Scopo quindi del presente libro è di informare semplicemente il lettore dei fatti che riguardano la Chiesa nella sua vita interna ed esterna». A to se višemanje vidi i iz samoga djela. Doduše u Premolijevoj se Historiji opažaju mnoge lakune. Ali tko pozna s kakvim se sve poteškoćama mora učenjak da bori, ako hoće da baš za najnoviju povijest sabere gradivo, tada će to g. piscu lasno oprostiti. No svakako je trebalo više akribije pri prepisivanju stranih imena i prezimena. Pisac poimence piše Roski, namjesto Rački te dosljedno Koroseck, namjesto Korošec i t. d. Drukčije se djelo ugodno čita, tim ugodnije, što se u njemu radi o prošlosti, koju smo i mi doživjeli a dijelom i proživjeli. Dr. Jelenić.

1. **Kaplan Fahsel: Die Überwindung des Pessimismus.** Eine Auseinandersetzung mit Schopenhauer. 6—10. Tausend. 1925. Herden & Co., Freiburg i. B. 8°, str. 86.

2. Id.: **Meine Vorträge.** 4.—7. Tausend. 1925. Herder, mala 8°, str. 35.

3. Id.: **Gespräche mit einem Gottlosen.** 1926. Herder. 8°, str. 214.

1. Prva je knjiga Fahselova pošla u svijet s popratnicom: »Kapelan je Fahsel prošao na svom putu do kršćanstva kroz školu Schopenhauerovu. Ovdje je njegovo razračunavanje s bivšim učiteljem«.

Izlaganja su zanimiva, ali bez naročitog dubljeg znanstvenog pogleda. Čitaju se lako, pa mogu da posluže kao neki priručni uvod u studij Schopenhauerovog filozofskog sistema, zapravo temeljne misli njegovog sustava.

2. U knjižici »Meine Vorträge« daje Fahsel popratne opaske k predavanjima iz filozofije, što ih je održavao u Berlinu. Iz niza predavanja vidi se, da su birana i sastavljena po jednom sistemu, a opaske k pojedinima pokazuju, da je autoru povijest filozofije temeljito poznata.

3. Knjiga »Gespräche mit einem Gottlosen« obrađuje već mnogoputa obradene probleme o vjeri, Bogu, milosti, grijehu, Crkvi i napretku, ali na originalan način. Autor se živo uživljava u poziciju bezvjerca i slobodno, neustrašivo slijedi njegov tok mišljenja, iznoseći ga kao poteškoću. Iz odgovora se, što ih kapelan daje na prigovore bezvjerca, razabire, da je gospodin kapelan u punoj mjeri u stanju, da daje jedno obrazloženje najtežih problema religije i filozofije.

Pojedina obradena pitanja (ima ih svega 12) mogu vrlo lijepo poslužiti i kao materijal za predavanja među daštvom i inteligencijom.

Dr. A. Živković.

D. Dr. **Josef Schmidlin: Katholische Weltmission und deutsche Kultur.** Schriften zur deutschen Politik 10. Heft. Zweite unveränderte Auflage. Freiburg i. B. 1925.

Da je misijonsko djelovanje vrlo otežčano radi nacionalne propagande one države, čiji misijonari djeluju među azijskim i afričkim narodima, o tom nema sumnje. Države su, naročito velike, kao Engleska i Francuska, pa i Njemačka, vrlo dobro znale, zašto su potpoma-

gale misije. Francuska je u domovini kidala odnos s Crkvom i razvijala nerazumnu borbu protiv redovnika, ali je na istoku u isto vrijeme štitila misijonare.

Osim nacionalnog momenta pada na težulju i kulturni. Zapravo su jedan s drugim usko povezani, a oba često podređeni državnim aspiracijama.

Dr. Schmidlin zauzima u poglavlju »Verhältniss der Mission zu Nationalität u. Politik« sasvim ispravno stanovište. Ali, to ga ne smeta, da naročito istakne svoje zemljake kao nosioce i unapredivače njemačke kulture. U tom su se Nijemci borili s Francuzima prije rata, dok im je nakon rata i to polje oduzeto. Međutim ova knjižica ima i tu svrhu, da pokaže naročito političarima i državnici, da nije kod Nijemaca ni nakon rata utonuo smisao i volja za rad na misijonskom području.

Misijonski je rad uzvišen nad svako nacionalno, pa i kulturno takmenje. Svi ga katolici bez razlike interesa moraju podupirati. Istina je, da se kod glavnih radnika na tom polju nikad ne će potpunoma odstraniti onaj ljudski element, koji ni misijonarima ne da zaboraviti, da je on Nijemac ili Francuz; ali nastojanje svih krugova ide za tim, da misije budu odraz internacionalnog i svjetskog apostolata katoličke Crkve.

Što je njemački narod učinio na tom polju, a što ima sada nakon rata i kako da čini, orijentira ova knjižica najpoznatijeg stručnog poznavaoca njemačkih misijonskih prilika.

Dr. A. Živković.

Dr. Drag. Tomac, Ustav i bračno pravo, Štamparija Linotip, Zagreb 1925., str. 1.—187. Cijena 40 Din.

Rasprava sadrži: I. Ustav prema bračnom pravu uopće; II. Bračno pravo do Ustava; III. Ustanove Ustava, koje se odnose na bračno pravo; IV. Derogatorna snaga Ustava obzirom na bračno pravo; V. Unifikacija bračnog prava u smislu Ustava.

Ističemo najkrupnije. Iz članova Ustava 28., 4., 12. i 48. u vezi sa čl. 142. izvodi auktor, da je proglašenjem Ustava (dne 28. VI. 1921.) iz temelja izmijenjeno dojakošnje bračno pravo. Ukinute su: zapreka razlike vjere, t. zv. impedimentum catholicismi, zapreka duhovnog srodstva, zapreka svećanih zavjeta i višega reda. Ukinuta je nerazriješivost braka. Mjerodavno je za sve brakove samo građansko bračno pravo. Nadležni su u svim bračnim parnicama samo građanski sudovi te su nevaljane sve presude, što su ih nakon proglašenja Ustava izrekli duhovni sudovi, a ni sam zakonodavac ne može da ih naknadno sanira. Uveden je civilni brak za svakoga, koji ne će ili ne može da sklopi crkveni brak. Sve ovo vrijedi za sve građane i sve brakove na čitavom području kraljevine SHS.

Dosta je, da se nanižu ti auktorovi izvodi i umah je jasno, kako mora da je kriva premisa, iz koje je do njih došao. Iz krive premise slijede dašto logičnom nuždom krivi zaključci. Temeljna je pogreška auktorova, da ono, što će u najbolju ruku vrijediti de lege ferenda, prenosi unatrag i tvrdi da vrijedi de lege lata. On naime načela Ustava, prema kojima ima zakonodavac da izgradi zakone, shvaća kao gotove već zakone. Ne velimo, da u Ustavu nema ustanova, koje su tako određene i potpune da mogu umah stupiti na snagu i za-